

Habitat II Gündemi

Yiğit Gülöksüz, 1961 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mimar olarak mezun oldu. ABD'de şehir planlama yüksek lisansı yaptı. 1978 - 1980 yılları arası ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde öğretim görevliliği yaptı. Halen TOKİ Başkanlığı görevini yürütmektedir.

YİĞİT GÜLÖKSÜZ

3 Habitat II Konferansı'nın Önemi - 14 Haziran 1996 tarihlerinde İstanbul'da toplanacak olan Habitat II Birleşmiş Milletler İkinci İnsan Yerleşimleri Konferansı, ülkemizde düzenlenen en önemli ve en geniş katılımlı uluslararası etkinlik olma niteliğini taşıyor. Geçtiğimiz yıllarda gerçekleşen ve büyük yankı uyandıran bir dizi Birleşmiş Milletler Konferansı'nun ardından Habitat II Konferansı, hem yüzyılın son konferansı olması, hem de önceki konferansların birlikte yorumlanacağı bir sentez toplantısı olması nedenleriyle, gerçek bir zirve olma iddiasındadır.

"Kentleşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşimleri" ve "herkese yeterli konut" hedeflerinden yola çıkarak, Habitat II Konferansı'nda, dünya liderleri, kentlerimizi, kasabalarımızı ve köylerimizi daha sağlıklı, güvenli, adil ve yaşanabilir kılmak için bir dizi taahhütün küresel ve yerel ölçeklerde kabulü için bir araya gelecekler. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve insan haklarının sağlanması öncelikle yaşama mekanlarımızın niteliklerinde somutlaşabileceği için, bu konferansın ilginçliği, sektörel bir toplantı olmaktan daha çok, insan yaşantısını ilgilendiren tüm alanları entegre politika önermeleri ile kapsamıdır.

Bilindiği gibi, 1976 yılında Vancouver'da yapılan Habitat I Konferansı'nda, çözüm önerilerinde devleti merkez olarak alan ve bu nedenle sorumluluk ve yetki tanımlarının kamu kesimi için yapıldığı bir anlayış hakim olmuştu. Aradan geçen yirmi yıl içinde, hem toplumdaki diğer aktörlerin etkinliklerinin artması sonucu bu aktörlerin hak ve sorumluluk alma talepleri tanınır hale geldi, hem de sorunların tanımlarının daha karmaşıklaşması nedeniyle kamu sektörünün bunları tek başına ve

doğru biçimde göğüsleyemeyeceği anlaşıldı. Bu saptamalardan yola çıkarak devletler, ortaklar adı verilen yeni aktörleri de tanımak, onların görüş ve deneyimlerini çözüm önerilerine katmak üzere Habitat II'ye hazırlanıyorlar.

"Yaşanabilirlik", "sürdürülebilirlik" ve "hakçalık" olarak tanımlanan ilkeler ile ulaşılması arzulanan iyi toplum halleri, Habitat II Konferansı'nun çıkış noktasını oluşturuyor. Ancak, artık bu amaçsal hedeflerin iyi tanımlanması kadar, hedeflere ulaşmadaki araçlar da aynı derecede önemli. Bu nedenle, "yapabilir kılma", "yurttaş bağlılığı" (civic engagement) ve "yönetişim" (governance) ilkeleri ile de, demokrasinin derinleşmesi ve yaygınlaşması, karar, uygulama ve izleme aşamalarında toplumun tüm kesimlerinin etkin katılımı, yatay ve dikey iş bölümünde eşgüdüm ve ortaklıklara dayalı yeni yönetim anlayışları amaçlanıyor. Konferans'ta devletler, bu amaçsal ve araçsal ilkeler doğrultusunda, konut ve insan yerleşmelerinin geleceği için izleyecekleri politikaların aynı yönünü tayin edecekler.

Habitat II'ye Nasıl Hazırlanıyoruz?

Habitat II Konferansı'nın hazırlık ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi ve bu konuda gereken finansal kaynakların temini ile harcamaların gerçekleştirilmesi görevinin Başbakanlık'ça Toplu Konut İdaresi'ne verildiği Haziran 1994 tarihi itibarıyla, ilk olarak Konferans hazırlıklarının başarısını belirleyecek temel öğeleri sağladık: sağlam bir örgütsel altyapı ve finans kaynaklarının mobilizasyonu. Bu temeller üzerinde evsahibi ve katılımcı ülke olarak üzerimize düşen görevler başta İdaremiz ve Dışişleri Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kesimi, üniversiteler, sivil toplum ve özel sektör işbirliği ile yetkinlikle yerine getirilmektedir.

Evsahibi ülke olarak, önceki konferans organizasyonlarını dikkatle inceledikten sonra edindiğimiz bilgi ve kanılardan yola çıkarak çalışmalarımızı sürdürdük. Üst düzey ve sayısı 20 - 25 bini aşacağını tahmin ettiğimiz konukların ağırlanması, Konferans mekanlarının dünya standartlarında inşaatı ve hazırlanması, yan etkinliklerle Konferans programının zenginleştirilmesi konularındaki bu çalışmalarımız Birleşmiş Milletler yetkililerinin beğenilerini toplamıştır. Evsahibi ülke olarak amacımız, ülkemizin ve İstanbul'un çağdaş yüzünü tanıtarak ve bu ve benzeri organizasyonları başarı ile örgütlenme kapasitemizi dünya ölçeğinde göstererek, dünya ile bütünleşmemizde önemli bir mesafe almamızı sağlayacak bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirmektir.

Katılımcı ülke olarak, toplumun çeşitli kesimlerini temsil eden 150'yi aşkın üyesiyle Ulusal Komitemiz, Konferans'a sunulacak olan Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nın yazımını katılımcılık ilkesi çerçevesinde tamamlamak üzere. Ulusal Komite üyelerinden Danışma Kurulu'na aktarılan çok sayıda rapor ve toplantılarda yapılan tartışmalardan yola çıkılarak hazırlanan Taslak Rapor, Aralık 1995'de yapılan Ulusal Komite'nin beşinci toplantısında değerlendirildi. Şubat 1996'da yapılacak altıncı toplantıda Komite'nin Rapor'u kesinleştirmesinden sonra Hükümete sunuşu yapılacak. Açık uçlu olarak tanımladığımız ve çalışmalarına katılmak isteyen tüm kurum ve kuruluşlara açık olan Ulusal Komitemiz, öyle anlaşılıyor ki, Konferans sonrasında da, sürekliliğini sağlayarak, kendi ürünü olan Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nın hayata geçirilmesinin de en yakın takipçisi olacaktır.

Katılımcı ülke olarak iddiamız, Türkiye'nin konut ve kentleşme konularındaki özgün deneyiminin aktarılması, özgün çözüm modellerimizin tanıtılması ve bilimsel ve entelektüel birikimimizin en iyi şekilde sergilenmesi yoluyla, ülkemizin Konferans'a olan etki ve katkısını belirleyici hale getirmektir. Türkiye'de hızlı kentleşmenin yarattığı sorunları çözmek ve potansiyeli değerlendirmek için oluşturulan yasal ve kurumsal yapıların, finans modellerinin, gelişen inşaat ve yapı malzemeleri sektörlerimizin, çeşitlenmiş konut arz sistemlerinin, yeni belediyeçilik anlayışımızın, özgünlükleri ve başarılarıyla dünya ülkelerinin dikkatle incelemek isteyecekleri örnekler oluşturacağına inanıyorum.

Birleşmiş Milletler Habitat II Sekreteryası'ndan alınan bilgiye göre, katılımcı ülke olarak Türkiye'de sürdürülen faaliyetler, gerek katılımın genişliği, gerekse de hazırlık sürecinin çok yönlülüğü açısından dünyada eşsiz bir örnek oluşturuyor. Bu

zengin süreç sonucunda çıkan ürün ve bu vesileyle özellikle sivil toplum örgütlerinin iletişim ağlarının gelişmesi, Habitat II'ye evsahipliği yapmamızın ötesinde, kuşkusuz ki ülkemize çok şey kazandıracaktır.

Habitat II'ye Katılım

Habitat II Konferansı çerçevesinde düzenlenecek etkinlikleri üçe ayırmak mümkün. Resmi delegasyonların, Birleşmiş Milletler Kuruluşlarının ve Konferans'a akredite ortakların katılacakları resmi Konferans bunlardan birincisi. Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen bu etkinlikte, alışıldık genel kurul ve ana komite strüktürüne ek olarak, bizim tarafımızdan da desteklenen bir öneriyle ikinci bir komite oluşturularak, burada ortaklar forumlarında alınan sonuçların delegasyonlara sunulması amaçlanıyor. Öneri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda onaylanır ise, Konferans'ın yapabilir kılma söyemi, strüktürüne de yansımış olacak.

İkinci olarak, gayri resmî programda, yedi adet ortaklar forumunun yapılması yer alıyor. Yerel yönetimler, parlamenterler, araştırmacılar ve akademisyenler, vakıflar, özel sektör, sendikalar ve sivil toplum kuruluşlarının bu forumları, Birleşmiş Milletler Habitat II Sekreteryası'nın belirlediği uluslararası bir ortak ve bizim tarafımızdan berilene ulusal irtibat noktasını oluşturacak yerel bir ortak birlikte düzenleyecekler. Bu forumlara katılmak isteyenlerin doğrudan uluslararası ve ulusal irtibat noktaları ile ilişkiye geçmeleri yeterli olacaktır. Evsahibi olarak biz bu forumlara talep üzerine, mekan ve çok dilli iletişim gibi olanakları sağlayacağız. Bunun ötesinde, kendi gündemlerine hakim olan ortakların forumlarda düşüncelerini özgürce ifade edebilme olanağı olacaktır.

Üçüncü grup etkinlikler, bir kısmı Birleşmiş Milletler Habitat II Sekreteryası ile birlikte, ancak önemli bir bölümü yerel insiyatiflerle birlikte düzenlenecek olan yuvarlak masa toplantıları, bilimsel sempozyumlar, uluslararası ticaret fuarı, sergiler ve sanatsal ve kültürel etkinliklerdir. Bu yan etkinliklerle, katılımcılar açısından Konferans programının zenginleşmesi ve özellikle İstanbulluların Konferans ile bütünleşmesi ve toplumumuzun ilgi ve desteğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Devlet ve hükümet başkanları, resmi delegasyonlar, forumlara katılacak ortak ve uluslararası basın kuruluşlarının 2000'i aşkın temsilcisinin yanı sıra, bu etkinliklerin yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçiyi de çekeceğini ümit ediyoruz.

Bu zengin süreç sonucunda çıkan ürün ve bu vesileyle özellikle sivil toplum örgütlerinin iletişim ağlarının gelişmesi, Habitat II'ye evsahipliği yapmamızın ötesinde, kuşkusuz ki ülkemize çok şey kazandıracaktır.